

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

О. Г. Романовський, В.Є. Михайличенко
Грень Л.М., Книш А.Є.

ПСИХОЛОГІЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЛІДЕРА

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

*для магістрів денної та заочної форми навчання
спеціальності 8.18010013 «Педагогіка вищої школи»*

Затверджено
редакційно-видавничою
радою університету,
протокол № 1 від р.

Харків
НТУ «ХПІ»
2016

ББК 65.290-2я73

Р 69

УД 658.5(075.8)

К

Рецензенти: О. А. Ігнатюк, д-р педагогічних наук, проф.,
Національний технічний університет «Харківський
політехнічний інститут», м. Харків,
Г. В. Попова, к-т психологічних наук, професор, Національний
технічний університет «Харківський політехнічний інститут»,
м. Харків

Романовський О. Г.

Р 69 Психологія управлінської діяльності лідера: навчально-
методичний посібник / Романовський О. Г., Михайличенко В.Є.
Грень Л.М., Книш А.Є. за заг. ред. О. Г. Романовського. –
Харків : НТУ «ХПІ», 2016. – 42 с.

Основною метою курсу «Психологія управлінської
діяльності лідера» є формування уявлень про роль і зміст
психологічного компонента управлінської діяльності лідера;
діагностика й розкриття лідерського потенціалу, його
активізація і формування у процесі навчання.

ISBN

. Бібліогр.: 46 назв.

ББК 65.290-2я73

©О. Г. Романовський, В.Є. Михайличенко,
Л.М. Грень, А.Є. Книш

SBN

© НТУ «ХПІ», 2016

ЗМІСТ

1.Теоретичні основи лідерства

1.1Тема 1 Вступ до психології управлінської діяльності
лідера

1.2 Тема 2. Психологія управління лідера як наука

1.3Тема 3. Лідерський потенціал та його вивчення

1.4 Тема 4. Активізація лідерського потенціалу студентів
вищих навчальних закладів у процесі навчання

II. Методичні вказівки до практичних занять

1.5 Тема 5. Роль ціннісних орієнтацій в формуванні
ефективного лідерства

1.6Тема 6. Практичні стратегії лідера.

1.7 Тема 6. Основні способи управлінського впливу

1.8 Тема. Розробка рекомендацій з практичного
застосування психологічних знань у сфері управління

II. Методичні вказівки до практичних занять .....

III. Методичні вказівки з організації самостійної роботи
студентів.....

IV. Методичні рекомендації до виконання курсових робіт...

V. Методичні вказівки до виконання контрольних робіт
магістрами заочної форми навчання .....

VI. Перелік контрольних питань з дисципліни .....

Список літератури.....

ВСТУП

У сучасній психолого-педагогічній науці вивчення лідерства у студентських групах набуває особливого значення. Суспільству потрібні активні, компетентні особистості, здатні самостійно ухвалювати рішення, готові взяти на себе відповідальність за їх здійснення, які уміють ставити цілі і конструювати шляхи їх досягнення, які володіють комунікативною компетентністю і вмінням правильно будувати взаємовідносини з іншими людьми. У теперішній час країна має потребу в ефективних лідерах, спроможних забезпечити успіх діяльності колективів, які вони очолюють.

У зв'язку із цим навчально-виховний процес у ВНЗ повинен бути спрямованим на створення ефективних педагогічних умов для формування активного й ініціативного лідера, орієнтованого на творчий процес, розкриття і розвиток потенціалу особистості, досягнення успіху у майбутній професійній діяльності. Саме у студентські роки найбільш цілковито розкриваються організаторські схильності особистості, формуються й розвиваються уміння й навички лідера, а також якості, необхідні для ефективного керівництва іншими людьми.

Лідерство у студентських групах є маловивченою проблемою. В основному всі дослідження даної проблеми виконано в області психології. У педагогічній науці проблемі формування лідерів під час навчання у ВНЗ приділено недостатньо уваги, хоч цей період є надзвичайно важливим для розкриття, розвитку й активізації лідерського потенціалу студентів.

Завданнями курсу «Психологія управлінської діяльності лідера» є:

Δ Психологічний аналіз діяльності керівника-лідера. Для здійснення правильного керівництва колективом й успішного

виконання діяльності керівник зобов'язаний уміти усвідомлювати й аналізувати власні дії, ухвалювати правильні управлінські рішення.

Δ Вивчення механізмів здійснення психічної регуляції діяльності всіх учасників трудового процесу, у нормальних, так і в екстремальних умовах. Готовність і здатність керівника до адаптивного управління буде сприяти правильному прийняттю рішень як у нормальних умовах функціонування підприємства, так і в екстремальних.

Δ Дослідження стилю керівництва лідера та якостей його особистості – дане завдання виявляється у дослідженні діяльності лідера з метою надбання навичок ефективного керівництва. Керівники повинні відрізнитися вираженими лідерськими якостями для прояву індивідуального стилю управління трудовим процесом.

Δ Розробка рекомендацій з практичного застосування психологічних знань у сфері управління, регуляції психологічного мікроклімату у колективах, розв'язанні конфліктів. Найголовнішим показником відносин співпрацівників до трудової діяльності є почуття задоволення роботою.

Δ Вивчення процесів групового взаємовпливу з метою підвищення його ефективності.

Δ Дослідження мотивації співпрацівників колективу, яка представляє сукупність способів і механізмів, що активізують їхню діяльність, спрямовану на досягнення поставленої мети.

2. ПРОГРАМА КУРСУ

Модуль 1

Тема 1. Вступ до психології управлінської діяльності лідера

1. Сутність понять «лідерство» і «лідер».
2. Сучасні наукові напрямки вивчення лідерства.
3. Навички ефективного лідерства.

Тема 2. Психологія управління лідера як наука

1. Управління в діяльності лідера: наука і мистецтво.
2. Функції й принципи управління лідера.
3. Психологічні закони управління лідера.

Тема 3. Потенціал лідера

1. Сутність поняття «потенціал лідера».
2. Сукупність і суттєві характеристики якостей, необхідних для становлення студента як лідера.

Тема 4. Активізація лідерського потенціалу студентів вищих навчальних закладів у процесі навчання

1. Необхідність активізації лідерського потенціалу студентів вищих навчальних закладів у процесі навчання.
2. Поетапна активізація лідерського потенціалу особистості студента у процесі навчання у ВНЗ.
3. Формування готовності лідера до успішної майбутньої діяльності.

Модуль 2

Тема 5. Роль ціннісних орієнтацій у формуванні ефективного лідерства

- 1.Формування спрямованості особистості на успішну професійну діяльність.
- 2.Активізація самосвідомості особистості у процесі навчання.
3. Роль само ефективності у формуванні лідерства

Тема 6. Цілеспрямована поведінка

1. Поведінка і фактори впливу не неї
2. Роль цілей, стратегії і тактики їх досягнення
3. Управління поведінкою

Тема 7. Комунікативна компетентність

1. Вербальне й невербальне спілкування
- 2.Основні засоби управлінського впливу
- 3 Управління конфліктами

Тема 8. Розробка рекомендацій з практичного застосування психологічних знань у сфері управління

1. Формування спрямованості на успішну професійну діяльність.
2. Активізація самосвідомості.
3. Формування навичок ефективного лідерства.
4. Розвиток и саморозвиток лідера.

II. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

2.1 План практичних занять

№ зп	Назва теми	Кількість годин
1	Навички ефективного лідерства	16
2	Лідерський потенціал та його активізація	10
3	Формування спрямованості на успішну професійну діяльність	6
4	Активізація самосвідомості	10
5	Цілеспрямована поведінка	10
6	Комунікативна компетентність лідера	18

2.2. Зміст практичних занять

Практичне заняття 1. Навички ефективного лідерства

Практичні завдання:

1. Переконання й цінності лідера.
2. Навички комунікації та відносин із людьми.
3. Співробітництво керівника й персоналу.
4. Оволодіння управлінськими вміннями
5. Оволодіння знаннями.
6. Самоосвіта й освіта управлінського персоналу.

Інформаційні джерела:

1. Адаир Д. Искусство управлять другими людьми и собой.
/ Д. Адаир. М.:Изд-во Эксмо, 2006 – 656с.
2. Кови С. Семь навыков лидера / С.Кови. – М.:2007 – 350 с.

2.Гондюл І. Лідерство як технологія управління персоналом навчального закладу / І.Гондюл// Теоретичний та науково-практичний часопис «Вища освіта України». Тем. вип. «Університет і лідерство». – Київ: Вид-во «Педагогічна преса», 2014. – № 4 (додаток 1). – С. 6-11.

3.Кулешова О. Аналіз пріоритетних лідерських якостей як предмету формування у студентів- майбутніх фахівців економічного профілю / О.Кулешова//Теоретичний та науково-практичний часопис «Вища освіта України». Тем. вип. «Університет і лідерство». – Київ: Вид-во «Педагогічна преса», 2014. – № 4 (додаток 1). – С. 52-54.

4.Михайличенко В.Е Формирование навыков эффективного лидерства в системе высшего образования/ В.Е.Михайличенко, Осетрова А.М.// «Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти», – Харків: НТУ «ХПІ», 2006. – Вип. 9-10 (13-14).

5. Оуэн Х. Призвание – лидер: полное руководство по эффективному лидерству / Х. Оуэн, В. Ходжон, Н. Газзард.– Днепропетровск: Баланс Бизнес Букс, 2005. – 384 с

6. Пономарьов О.С. Феномен лідерства у просторі соціальних цінностей / О.С. Пономарьов //Теорія і практика управління соціальними системами. – Харків: НТУ «ХПІ», 2015. – № 3. – С. 93-101.

7. Розвиток лідерства / Л. Бізо, І. Ібрагімова, О. Кікоть та ін.; за заг. ред. І. Ібрагімової. – К.: Проект «Реформа управління персоналом на державній службі в Україні», 2012. – 400 с.

8. Романовский А. Г. Основы теории управления социальными системами : учеб. пособие. / Романовский А. Г. – Харьков : НТУ «ХПИ», 2001. – 195 с.

9. Романовський О. Механізми та досвід реалізації лідерства в технічному університеті /О.Романовський, Т.Гура // Теоретичний та науково-практичний часопис «Вища освіта України». Тем. вип. «Університет і лідерство». – Київ: Вид-во «Педагогічна преса», 2014. – № 4 (додаток 1). – С. 54-58.

10. Romanovskiy O.G. Psychology of a leader's managerial activity./ O.G. Romanovskiy, L.M. Gren, A.Ye. Knysh. Text of the lectures for higher education establishments/ Kharkiv, 2015.

Практичне заняття 2. Лідерський потенціал та його активізація

Практичні завдання:

1. Діагностика лідерських якостей.
2. Активність та ініціативність – суттєві характеристики лідерського потенціалу.
3. Педагогічні умови активізації лідерського потенціалу.
4. Розвиток творчих здібностей лідера.
5. Навички ефективного лідерства

Інформаційні джерела:

1. Грень Л.Н. Активизация потенциала студентов в процессе формирования их направленности на успешную профессиональную деятельность / Л.Н. Грень //Теорія і практика управління соціальними системами. – Харків: НТУ «ХПИ», 2008. – № 4. – С. 42-49.

2. Дрыгина И. В. Активизация лидерского потенциала личности студента в образовательном процессе ВУЗа: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Дрыгина Инна Валерьевна. – Красноярск, 2004. – 198 с.

3. Зорина, А. В. Хочу быть лидером! [Текст] / А. В. Зорина // Учеб.-метод. материалы для студентов, занимающихся организаторской деятельностью. — Набережные Челны : Изд-во: Набережночелнин. гос. торг.-технолог. ин-та, 2008. - 60 с.

4. Иванова А. Б. Теоретические аспекты активизации лидерского потенциала личности студентов ВУЗа в процессе их внеучебной деятельности // МНКО. – 2010. – № 1. – С. 205-207.

5. Кулик О. Виховання особистості-лідера у світлі нової нової філософії освіти / О. Кулик // Теоретичний та науково-практичний часопис «Вища освіта України». Тем. вип. «Університет і лідерство». – Київ: Вид-во «Педагогічна преса», 2014. – № 4 (додаток 1). – С. 14-17.

6. Михайличенко В.Є. Роль самоефективності у процесі активізації лідерського потенціалу особистості»/ Михайличенко В.Е., Полякова Н.В . Зб. наук. праць УЕПА.– 2015.

7. Пономарьов О.С. Феномен лідерства у просторі соціальних цінностей / О.С. Пономарьов //Теорія і практика управління соціальними системами. – Харків: НТУ «ХПІ», 2015. – № 3. – С. 93-101.

7. Романовський О. Механізми та досвід реалізації лідерства в технічному університеті /О.Романовський, Т.Гура // Теоретичний та науково-практичний часопис «Вища освіта України». Тем. вип. «Університет і лідерство». – Київ: Вид-во «Педагогічна преса», 2014. – № 4 (додаток 1). – С. 54-58.

8. Романовский А.Г. Педагогика успеха / А.Г. Романовский, В.Е. Михайличенко, Л.Н. Грень . – Х.: НТУ «ХПИ», 2012.– 371 с.

9. Romanovskyi O.G.Psychology of a leader's managerial activity. / O.G. Romanovskyi, L.M. Gren, A.Ye. Knysh. Text of the lectures for higher education establishments/ Kharkiv, 2015.

Практичне заняття 3 Формування спрямованості на успішну професійну діяльність

Практичні завдання:

1. Визначення спрямованості на успішну професійну діяльність

2. Дати характеристику ролі мотивації досягнення для успішної професійної діяльності.

3. Діагностика мотивації досягнення

4. Проведення тренінгу з формування мотивації досягнення

Інформаційні джерела:

1. Гордеева Т. О. Мотивация достижения: теории, исследования, проблемы / Т. О. Гордеева // Современная психология мотивации ; под ред.Д. А. Леонтьева. – М, 2002. – С. 9–18.

2. Занюк С. С. Теоретичні та практичні аспекти формування мотивації досягнення / С. С. Занюк // Педагогічні та психологічні науки. – Луцьк : Вид-во Волинського державного університету. – 1998. – № 9 – С. 55–59.

3. Кондратьева М. В. Развитие мотивации достижения у студентов вузов : учеб.- метод. пособ. / М. В. Кондратьева. – Ставрополь : Изд-во Сев.Кав. ГТУ, 2005. – 104 с.

4. Михайличенко В.Є. Спрямованість студентів на успішну професійну діяльність та її формування/ Михайличенко В.Є. Грень Л.М. // «Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти» : зб. наук. праць. – Харків : НТУ «ХПІ», 2011. – № 28 (32). – С. 54–63.

5. Романовський О.Г. Формування спрямованості студентів на успішну пізнавальну і професійну діяльність (методічні рекомендації) /О.Г. Романовський, В.Є. Михайличенко, Л.М. Грень. Харків: НТУ“ХПІ, 2009 – 50 с.

6. Романовський О. Механізми та досвід реалізації лідерства в технічному університеті /О.Романовський, Т.Гура // Теоретичний та науково-практичний часопис «Вища освіта України». Тем. вип. «Університет і лідерство». – Київ: Вид-во «Педагогічна преса», 2014. – № 4 (додаток 1). – С. 54-58.

7. Тарасенко С. Роль університетів у формуванні лідерського потенціалу / С. Тарасенко, Н. Стеблюк // Теоретичний та науково-практичний часопис «Вища освіта України». Тем. вип. «Університет і лідерство». – Київ: Вид-во «Педагогічна преса», 2014. – № 4 (додаток 1). – С. 91-96.

Практичне заняття 4. Самосвідомість особистості

Практичні завдання:

1. Самосвідомість особистості, її компоненти
2. Я-концепція та її формування
3. Роль різних факторів у формуванні Я-концепції
4. Роль Я-концепції у самовдосконаленні особистості
5. Розвиток і саморозвиток лідера

Інформаційні джерела:

1. Бідюк А., Розвиток лідерства: лідер майбутнього /А. Бідюк, К. Іванченко, К. Шклярчук // Теоретичний та науково-практичний часопис «Вища освіта України». Тем. вип. «Університет і лідерство». – Київ: Вид-во «Педагогічна преса», 2014. – № 4 (додаток 1). – С. 42-46.

2. Грень Л. Н. Я-концепция – методологическая основа саморазвития и самосовершенствования студентов в педагогическом процессе /Л.Н. Грень // Психологія і педагогіка професійної освіти, 2008. – № 3. – С. 191-199

3. Михайличенко В.Є. Самосвідомість як основа саморозвитку особистості студента / В.Є. Михайличенко, М.В. Канівець //Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: Зб. наук. пр. – Запоріжжя, 2011. – Вип. 15 (68). – С. 339-346.

4. Михайличенко В.Е. Психология развития личности /Михайличенко В.Е. – Х.: Стильиздат, 2015.– 387 с.

5. Михненко А. М. Лідерство та управлінська еліта: навч. посіб. / А. М. Михненко, Н. Т. Гончарук, Е. М. Макаренко. – К.: НАДУ, 2011. – 292 с.

6. Романовский А.Г. Педагогика успеха / А.Г. Романовский, В.Е. Михайличенко, Л.Н. Грень. – Х.: НТУ «ХПИ», 2012. – 371 с.

Практичне заняття 5 . Цілеспрямована поведінка

Практичні завдання:

1. Поведінка і фактори впливу.
2. Роль цілей у навчально-виховному процесі.
3. Стратегія й тактика постановки цілей та їх досягнення.
4. Управління поведінкою
5. Роль саморегуляції в управлінні поведінкою

Інформаційні джерела:

1. Бідюк А. Розвиток лідерства: лідер майбутнього /А. Бідюк, К. Іванченко, К. Шклярчук // Теоретичний та науково-практичний часопис «Вища освіта України». Тем. вип. «Університет і лідерство». – Київ: Вид-во «Педагогічна преса», 2014. – № 4 (додаток 1). – С. 42-46.

2. Иванова А. Б. Теоретические аспекты активизации лидерского потенциала личности студентов ВУЗа в процессе их внеучебной деятельности // МНКО. – 2010. – № 1. – С. 205-207.

3. Михайличенко В.Є. Мотивація навчання й цілепокладання студентів / В.Є. Михайличенко, В.В.

Полянская, Л.М. Грень //Ж. «Теорія і практика управління соціальними системами» НТУ «ХПИ», №2, 2011, С.67-76.

4.Романовский А.Г. Управление своим поведением: учебно-методическое пособие / А.Г. Романовский, В.Е Михайличенко, А.С. Пономарев – Х.: НТУ «ХПИ». – 2002.– 25 с.

5. .Романовский А.Г. Философия достижения успеха / А.Г. Романовский, В.Е. Михайличенко – Х.: НТУ «ХПИ». – 2003– 697 с.

6. O.G. Romanovskyi, L.M. Gren, A.Ye. Knysh. Psychology of a leader's managerial activity. Text of the lectures for higher education establishments/ Kharkiv, 2015.

7.Чеботарьов М.К. Самоконтроль як важливий компонент формування готовності майбутніх менеджерів до адаптивного управління/ М.К Чеботарьов //

Практичне заняття 6. Комунікативні уміння лідера

Практичні завдання:

1. Створення позитивної атмосфери спілкування.

Прийоми атракції.

2. Розвиток умінь активного слухання.

3. Навички вербального й невербального спілкування

4. Уміння публічного виступу.

6. Стиль поведінки в конфлікті.

7. Управління конфліктом.

Інформаційні джерела:

1.Грень Л.М. Діагностика й розвиток комунікативної компетентності майбутніх фахівців у процесі навчання / Л.М. Грень // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер.: Педагогіка і психологія. – 36.статей: – Ялта: РВВ КГУ, 2014, Вип. 43. – Ч.1. – 264 с. – С. 46-51.

2.Дороніна М.С. Культура спілкування ділових людей: Посібник для студентів гуманітарних факультетів вищих навчальних закладів [Видання друге.]/ М.С. Дороніна. – К.: Видавничий дім «KM Academia», 1988. – 192 с.

3.Зубенко Л. Г. Культура ділового спілкування : навч. посіб. / Зубенко Л. Г., Немцов В. Д. – К. : ЕксОб, 2000. – 200 с.

4. Романовский А. Г. Психология понимания в управленческом общении : учеб.-метод. пособие. / А. Г. Романовский, А. С. Пономарев, С. Н. Резник. – Х., 2002. – 64 с.

5.Романовський О. Г. Розуміння керівником особистості співрозмовника : навч.-метод. посіб. з дисципліни «Техніка адм. діяльн.» для студ. спец. «Адм. менеджмент» / О. Г. Романовський, О. С. Пономарьов, С. М. Резнік. – Х. : НТУ ХПІ, 2010. – 108 с.

6. Чайка Г. Л. Культура ділового спілкування менеджера : навч. посібник / Чайка Г. Л. – К. : Знання, 2005. – 442 с.

7. Шейнов В. П. Психология и этика делового контакта / Шейнов В. П. – Мн. : Амалфея, 1996. – 384 с.

ІІІ. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ З ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

3.1. Загальні методичні рекомендації організації самостійної роботи студентів

Самостійна робота студентів (СРС) займає провідне місце у системі сучасної вищої освіти. З усіх видів навчальної діяльності СРС значною мірою забезпечує формування самостійності як провідної риси особистості студента.

Самостійна робота завершує завдання усіх інших видів навчальної діяльності. Адже знання, що не стали об'єктом власної діяльності, не можуть вважатися дійсним надбанням людини. Тому СРС має навчальне, особисте та суспільне значення.

Навчальна діяльність характеризується суб'єктністю, активністю, предметністю, цілеспрямованістю, наявністю структури та змісту. Особливими ознаками самостійної навчальної діяльності є такі:

- зміни самого суб'єкта;
- залежність від рівня розвитку студента та опора на досягнутий рівень розвитку;
- засвоєння загальних способів дій та наукових понять;
- передумання загальних засобів дій вирішенню завдань;
- залежність змін психічних властивостей та поведінки тих, хто навчається, від результатів їх власних дій.

Виконання самостійної роботи передбачає:

1. Опрацювання навчальної літератури за допомогою бібліотеки кафедри, університету, мережі Інтернет.

2. Вивчення навчального матеріалу, який дається для самостійної роботи.

3. Засвоєння знань, видів та способів діяльності в конкретній предметній галузі.

4. Самоперевірка засвоєних знань за допомогою представлених питань.

За необхідності можна отримати індивідуальну консультацію викладача щодо виконання самостійної роботи. Для цього на кафедрі кожного семестру розробляється графік консультацій викладачів.

3.2. Дидактичне забезпечення самостійної роботи студентів

Тема 1. Психологічні засади управління

Психологічні аспекти управління. Роль самосвідомості лідера у процесі управління. Цінності й переконання лідера. Роль цілеосвіти у процесі управління.

Питання для самоперевірки:

1. Охарактеризуйте психологічні методи управління.

Інформаційні джерела:

1. Іпатов Е. Ф. Психологія управління в бізнесі : навч. посібник / Е. Ф. Іпатов, К. М. Левківський, В. В. Павловський. – Київ; Харків : НМЦВО, 2002. – 319 с.

2. Лінькова О. Ю. Основи менеджменту : текст лекцій / О. Ю. Лінькова. – Х. : НТУ «ХП», 2009. – 300 с.

3. Основи управлінських технологій : навч. посіб. / [Товажнянський Л. Л., Романовський О. Г., Пономарьов О. С., Ігнатюк О. А.] – Харків : НТУ «ХП», 2004. – 184 с.

4. Романовський О. Г. Психологія управління : навч. посібник / О. Г. Романовський, О. С. Пономарьов, А. О. Лаврентьєва – Харків : НТУ «ХПІ», 2001. – 160 с.

5. Romanovskyi O.G., Psychology of a leader's managerial activity. O.G. Romanovskyi, L.M. Gren, A.Ye. Knysh. /Text of the lectures for higher education establishments/ Kharkiv, 2015.

Тема 2. Формування лідерського потенціалу у процесі навчання

Роль діагностики у виявленні лідерського потенціалу. Активізація лідерського потенціалу у процесі навчання. Основні засоби, методи й стадії формування лідерського потенціалу.

Питання для самоперевірки:

1. Розкрийте зміст поняття «потенціал особистості».
2. Які особливості лідерського потенціалу?
3. Дайте визначення поняття «активність» особистості.
4. Розкрийте зміст активізації лідерського потенціалу, його засоби, методи й стадії.

Інформаційні джерела:

1.Бідюк А. Розвиток лідерства: лідер майбутнього /А. Бідюк, К. Іванченко, К. Шклярчук // Теоретичний та науково-практичний часопис «Вища освіта України». Тем. вип. «Університет і лідерство». – Київ: Вид-во «Педагогічна преса», 2014. – № 4 (додаток 1). – С. 42-46.

2.Иванова А. Б. Теоретические аспекты активизации лидерского потенциала личности студентов ВУЗа в процессе их внеучебной деятельности / А.Б. Иванова // МНКО. – 2010. – № 1. – С. 205-207.

3.Гондюл І. Лідерство як технологія управління персоналом навчального закладу / І.Гондюл// Теоретичний та науково-практичний часопис «Вища освіта України». Тем. вип. «Університет і лідерство». – Київ: Вид-во «Педагогічна преса», 2014. – № 4 (додаток 1). – С. 6-11.

4.Дрыгина И. В. Активизация лидерского потенциала личности студента в образовательном процессе ВУЗа : дис. канд. пед. наук : 13.00.01 / Дрыгина Инна Валерьевна. – Красноярск, 2004. – 198 с.

5. Михайличенко В.Е. «Наукові підходи до вивчення проблеми формування фахівців-лідерів/ Михайличенко В.Е., Полякова Н.В //Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. Зб. наук. праць. м. Запоріжжя – 2014– вип.39(92), С.306-312

6.Романовский А.Г. Педагогика успеха / А.Г. Романовский, В.Е. Михайличенко, Л.Н. Грень . – Х.: НТУ «ХПИ», 2012.– 371 с.

Тема 3. Я-концепція як основа формування майбутнього лідера і його вдосконалення

Сутність поняття «самосвідомість» і «Я-концепція». Роль різних факторів в усвідомленні Я-концепції. Я-концепція як основа формування майбутнього лідера і його вдосконалення

Питання для самоперевірки:

1. Дайте визначення поняття «самосвідомість».

2. Визначте зміст «Я-концепції».
3. Розкрийте структуру «Я-концепції».
4. Яка роль «Я-Концепції» у формуванні особистості?
5. Я-концепція як основа самовдосконалення особистості.

Інформаційні джерела:

1. Грень Л. Н. Я-концепция – методологическая основа саморазвития и самосовершенствования студентов в педагогическом процессе /Л.Н. Грень // Психологія і педагогіка професійної освіти, 2008. – № 3. – С. 191-199

2. Михайличенко В.Є. Самосвідомість як основа саморозвитку особистості студента / В.Є. Михайличенко, М.В. Канивець //Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. пр. – Запоріжжя, 2011. – Вип. 15 (68). – С. 339-346.

3. Пономарьов О.С. Феномен лідерства у просторі соціальних цінностей / О.С. Пономарьов //Теорія і практика управління соціальними системами. – Харків: НТУ «ХПІ», 2015. – № 3. – С. 93-101.

4. Попова Г.В. Особистісне самовдосконалення майбутніх фахівців, які орієнтуються на управлінську діяльність / Г.В. Попова, В.Н. Самсонкін //Матеріали науково-практичної конференції «Актуальні проблеми становлення особистості професіонала в ризиконебезпечних професіях». Київ, 2010. С. 298-301.

5. Романовский А.Г. Педагогика успеха / А.Г. Романовский, В.Е. Михайличенко, Л.Н. Грень . – Х.: НТУ «ХПІ», 2012.– 371 с.

6. Romanovskyi O.G., Psychology of a leader's managerial activity./ O.G. Romanovskyi, L.M. Gren, A.Ye. Knysh.Text of the lectures for higher education establishments/ Kharkiv, 2015.

Тема 4. Цілеспрямована поведінка

Поведінка особистості і фактори, які впливають на неї.
Цілеполягання та його значення для успішної діяльності.
Стратегія й тактика постановки цілей та їх досягнення.

Питання для самоперевірки:

1. Якою є роль цінностей, переконань і мотивів у поведінці особистості?
2. Розкрийте роль цілей в психології управління
3. Охарактеризуйте різні цілі.
4. Якою є стратегія й тактика постановки і досягнення цілей.
5. Розкрийте засоби і методи управління поведінкою.

Інформаційні джерела:

1. Михайличенко В.Є. Мотивація навчання й цілепокладання студентів / В.Є. Михайличенко, В.В. Полянская, Л.М. Грень //Ж. «Теорія і практика управління соціальними системами» НТУ «ХПИ», №2, 2011, С.67-76.

2. Романовський О.Г., Пономарьов О.С., Грень Л.М., Резнік С.М. Мотивація досягнення як умова конкурентоспроможності майбутнього фахівця. Навч.-метод. посіб./ – Х.: НТУ «ХПІ», 2014. – 56 с.

3. Романовський О.Г., Пономарьов О.С., Грень Л.М., Гура Т.В. Підготовка конкурентоспроможної управлінської

гуманітарно-технічної еліти. Монографія, – Х.: НТУ «ХПІ»; Видавець Савчук О.О., 2014. – 324 с.

4. Романовский А.Г. Управление своим поведением: учебно-методическое пособие / А.Г. Романовский, В.Е. Михайличенко, А.С. Пономарев – Х.: НТУ «ХПІ». – 2002.– 25 с.

5. Романовский А.Г. Философия достижения успеха / А.Г. Романовский, В.Е. Михайличенко – Х.: НТУ «ХПІ». – 2003– 697 с.

6. Romanovskyi O.G. Psychology of a leader's managerial activity./ O.G. Romanovskyi, L.M. Gren, A.Ye. Knysh. Text of the lectures for higher education establishments/ Kharkiv, 2015.

Тема 5 Комунікативна компетентність лідера

Навички вербального й невербального спілкування. Вдосконалення управлінського спілкування. Комунікативні уміння керівника.

Питання для самоперевірки:

1. Визначте ефективність управлінських комунікацій
3. Обґрунтуйте засоби вдосконалення управлінського спілкування.
4. Визначте комунікативні навички керівника
5. Розкрийте зміст засобів і методів ефективного спілкування.

Інформаційні джерела:

1. Дороніна М.С. Культура спілкування ділових людей: Посібник для студентів гуманітарних факультетів вищих навчальних закладів [Видання друге.] / М.С. Дороніна. – К.: Видавничий дім «KM Academia», 1988. – 192 с.

2.Зубенко Л. Г. Культура ділового спілкування : навч. посіб. / Зубенко Л. Г., Нємцов В. Д. – К. : ЕксОб, 2000. – 200 с.

3. Романовський О. Г. Розуміння керівником особистості співрозмовника : навч.-метод. посіб. з дисципліни «Техніка адм. діяльн.» для студ. спец. «Адм. менеджмент» / О. Г. Романовський, О. С. Пономарьов, С. М. Резнік. – Х. : НТУ ХПІ, 2010. – 108 с.

4. Романовский А.Г. Философия достижения успеха / А.Г. Романовский, В.Е. Михайличенко – Х.: НТУ«ХПИ». – 2003– 697 с.

5. Чайка Г. Л. Культура ділового спілкування менеджера : навч. посібник / Чайка Г. Л. – К. : Знання, 2005. – 442 с.

Тема 6. Ролева взаємодія у групі

Питання для самоперевірки:

1. Який зміст Ви вкладаєте у поняття «роль»?
2. Охарактеризуйте ролі керівника і лідера.
3. Охарактеризуйте ролеву взаємодію лідера і послідовників.
4. Розкрийте зміст психології впливу.

5. У чому полягає психологія конфлікту й управління ним?

Інформаційні джерела:

1. Адаир Д. Искусство управлять другими людьми и собой. / Д. Адаир. М.:Изд-во Эксмо, 2006 – 656с.

2. Кови С. Семь навыков лидера / С.Кови. – М.:2007 – 350 с.

3. Пономарьов О.С. Феномен лідерства у просторі соціальних цінностей / О.С. Пономарьов //Теорія і практика управління соціальними системами. – Харків: НТУ «ХПІ», 2015. – № 3. – С. 93-101.

4. Попова Г.В.Формування готовності студентів ВНЗ до спілкування в мультикультурному середовищі на основі розвитку толерантності / Г.В. Попова //Вісник Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди. Серія «Психологія». Вип 30, 2009 р. - С. 244-254 .

5. Романовський О. Г. Конфліктне спілкування в інженерній діяльності : навч. посіб. для студ. напрям 6.030102 «Психологія» та усіх техн. спец. / О. Г. Романовський, О. С. Пономарьов, Н. В. Підбуцька. – Х. : НТУ «ХПІ», 2014. – 292 с.

6. O.G. Romanovskyi O.G. Psychology of a leader's managerial activity. / O.G. Romanovskyi, L.M. Gren, A.Ye. Knysh.Text of the lectures for higher education establishments/ Kharkiv, 2015.

IV. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ

4.1. Загальні методичні рекомендації до написання курсової роботи

Метою курсової роботи є закріплення теоретичних знань студентів з ефективної організації адміністративної діяльності в органах управління промисловими підприємствами, установами та фірмами, в органах державної влади та місцевого самоврядування та демонстрація їх умінь застосовувати знання з техніки адміністративної діяльності в практиці управління. Курсова робота покликана показати здатність студента самостійно вирішувати комплекс взаємопов'язаних задач відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики спеціальності.

Курсова робота подається у друкованому вигляді. Виконується на аркушах паперу формату А-4, вона має бути надрукована 14 розміром шрифту Times New Roman, інтервал між рядками 1,5, абзацний відступ – 1,25, вирівнювання тексту (крім заголовків) – по ширині. Обсяг курсової роботи – 35-40 сторінок.

Структура курсової роботи включає:

- титульний аркуш
- зміст
- вступ
- основна частина
- висновки
- список літератури
- додатки (якщо потрібно)

Основна частина має складатися не менш як із двох розділів із підрозділами та суттєво розкривати тему роботи.

Список літератури – не менш як 20 джерел. Оформлення курсової роботи має відповідати нормативним вимогам (Державний стандарт України ДСТУ 3008-95 «Документація. Звіти у сфері науки і техніки» та вимогами до оформлення текстових документів у сфері навчального процесу СТБУЗ – НТУ «ХПІ»).

4.2. Рекомендовані питання до заліку

1. Які основні напрямки вивчення лідерства?
2. Чому управління у діяльності лідера є наукою і мистецтвом?
3. Яка роль лідера в управлінській діяльності?
4. Які практичні стратегії лідерства?
5. Назвіть функції та принципи управління лідера.
6. Що характеризує лідерський потенціал особистості?
7. Назвіть якості успішного лідера?
8. Характеризуйте основні напрямки активизації лідерського потенціала у процесі навчання у ВНЗ.
9. Якою є роль самосвідомості у розвитку особистості лідера?
10. Охарактеризуйте структуру Я-концепції лідера.
11. Яка роль різних факторів в усвідомленні Я-концепції лідера?
12. Охарактеризуйте формуючу роль Я-концепції для самовдосконалення лідера.
13. Яка роль виконують цінності й переконання у формуванні успішного лідера?
14. Охарактеризуйте сутність спрямованості особистості.
15. Яка роль спрямованості особистості у формуванні успішного лідера?

16. Яка роль мотивації досягнення у формуванні успішного лідера?
17. Що є самоефективністю і яка її роль в активізації особистості лідера?
18. Який існує взаємозв'язок внутрішніх і зовнішніх факторів у розвитку особистості.
19. Охарактеризуйте систему цінностей і мотивації лідера.
20. Охарактеризуйте комунікативну компетентність лідера.
21. Охарактеризуйте управлінську культуру керівника.
22. Розкрийте етику управлінської діяльності сучасного лідера.
23. Розкрийте роль навчання у розвитку особистості лідера.
24. Назвіть основні напрямки саморозвитку лідера.
25. Назвіть способи і методи самопрограмування особистості лідера на успіх
26. Які є механізми самоактуалізації особистості?
27. Назвіть функції й принципи управління лідера.
28. Які практичні стратегії лідерства Ви знаєте?
29. Охарактеризуйте стили лідерства.
30. Охарактеризуйте якості успішного лідера.
31. Назвіть суттєві характеристики якостей, необхідні для становлення лідера.
32. Охарактеризуйте практичні стратегії лідерства.
33. Що є спільного й відмінного між керівником і менеджером?
34. Назвіть психологічні закони управління лідера.
35. Назвіть навички ефективного лідерства.
36. Яку роль виконує цілеполягання у процесі керівництва?
37. Охарактеризуйте стратегію й тактику постановки й досягнення цілей.

38. Які Ви знаєте методи і способи психологічного впливу лідера?
39. Які принципи й правила ролевої взаємодії у групах
40. У чому полягають особливості рольової поведінки особистості?
41. Як відбувається формування груп в організації й управління ними?
42. Охарактеризуйте психологічний вплив групових структур на особистість.
43. Як відбувається удосконалення якостей лідера у процесі його розвитку ?
44. Чи є необхідною система підвищення кваліфікації керівників організації?
45. Дайте поняття управлінської етики.
46. Дайте визначення терміна «соціально-психологічний клімат».
47. Дайте поняття конфлікту і його структури.
48. Розкрийте позитивні та негативні риси конфлікту.
49. Як управляти конфліктними ситуаціями в умовах спільної діяльності?
50. Визначте «Кодекс поведінки» в конфлікті?
51. Визначте особливості управлінського спілкування.
52. Які комунікаційні бар'єри існують в спілкуванні «керівник — підлеглий».
53. Охарактеризуйте відмінності між лідерством и керівництвом
54. Охарактеризуйте ідеалістичну стратегію управління лідера.
55. Охарактеризуйте стратегію управління лідера, що навчає.
56. Охарактеризуйте демократичну стратегію управління лідера.

57. Охарактеризуйте авторитарну стратегію управління лідера.
58. Охарактеризуйте управлінську культуру керівника.
59. Охарактеризуйте стиль керівництва.

60. V. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ МАГІСТРАМИ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

5.1. Загальні методичні рекомендації

Виконання контрольних робіт є складовою частиною навчального процесу, засобом перевірки навичок самостійної роботи магістрів та освоєння теоретичних питань дисципліни.

Контрольна робота може бути подана у рукописному або друкованому вигляді. В останньому випадку, контрольна робота виконується на аркушах паперу формату А-4, вона має бути надрукована 14 розміром шрифту Times New Roman, інтервал між рядками 1,5, вирівнювання тексту – по ширині. Обсяг контрольної роботи – 15-20 сторінок.

Титульний лист має містити такі обов'язкові реквізити: назва навчального закладу; назва кафедри, назва дисципліни; варіант завдання; форма навчання; курс, номер групи; повне прізвище, ім'я, по батькові студента; місце та рік здачі контрольної роботи та прізвище, ім'я, по батькові викладача, що буде перевіряти роботу.

Із запропонованого списку завдань студент заочної форми навчання обирає свою тему контрольної роботи, орієнтуючись на останню цифру номера власної залікової книжки.

Структура контрольної роботи включає:

- титульний аркуш
- зміст
- основна частина
- список літератури

5.2. Теми контрольних робіт

Варіант 1.

1. Які основні напрямки вивчення лідерства?
2. Управлінська культура керівника

Варіант 2.

1. Охарактеризуйте авторитарну стратегію управління лідера.
2. Чому управління у діяльності лідера є наукою і мистецтвом?.

Варіант 3.

1. Яка роль лідера в управлінській діяльності?
2. Охарактеризуйте демократичну стратегію управління лідера.

Варіант 4.

1. Що представляє собою потенціал особистості?
2. Активне слухання. Прийоми активного слухання.

Варіант 5.

1. Розкрийте якості успішного лідера.
2. Дайте визначення конфлікту та його структури.

Варіант 6.

1. Якою є роль самосвідомості у розвитку особистості лідера?
2. Охарактеризуйте структуру Я-концепції лідера

Варіант 7.

1. Професійно-важливі якості керівника.
2. Управління конфліктами.

Варіант 8.

1. Охарактеризуйте основні напрямки активізації лідерського потенціалу у процесі навчання у ВНЗ.
2. Поняття й види конфліктів в організаціях.

Варіант 9.

1. Охарактеризуйте комунікативну компетентність лідера.

2. Визначте поняття самоефективності та її роль в активізації особистості лідера?

Варіант 10.

1. Охарактеризуйте систему цінностей і мотивації лідера.

2. Якою є роль мотивації досягнення у формуванні успішного лідера?

Варіант 11

1. Яка роль відіграє спрямованість особистості у формуванні успішного лідера?

2. Охарактеризуйте формуючу роль Я-концепції для самовдосконалення лідера.

Варіант 12

1. Яка роль різних факторів в усвідомленні Я-концепції лідера?

2. Охарактеризуйте сутність спрямованості особистості.

Варіант 13

1. Яка роль цінностей й переконань у формуванні майбутнього лідера?

2. Охарактеризуйте управлінську культуру керівника.

Варіант 14

1. Етика управлінської діяльності сучасного лідера?

2. Назвіть основні напрямки саморозвитку лідера.

Варіант 15

1. Назвіть функції й принципи управління лідера.

2. Які практичні стратегії лідерства Ви знаєте?

Варіант 16

1. Охарактеризуйте практичні стратегії лідерства.

2. Що є спільного й відмінного між керівником і менеджером?

Варіант 17

1. Назвіть психологічні закони управління лідера.

2. Визначте роль цілеполягання у процесі керівництва.

Варіант 18

1. Назвіть навички ефективного лідерства

2. Охарактеризуйте стратегію й тактику постановки й досягнення мети.

Варіант 19

1. Які Ви знаєте методи і способи психологічного впливу лідера?

2. Чи є необхідною система підвищення кваліфікації керівників організації?

Варіант 20

1. Які принципи й правила ролевої взаємодії у групах

2. Охарактеризуйте відмінності між лідерством і керівництвом

Варіант 20

1. Як відбувається удосконалення якостей лідера у процесі його розвитку?

2. Дайте визначення терміну «соціально-психологічний клімат».

Варіант 21

1. Визначте поняття управлінської етики?

2. Визначте поняття конфлікту та його структури.

Варіант 22

1. Які особливості управлінського спілкування

2. Як управляти конфліктними ситуаціями в умовах спільної діяльності?

Варіант 23

1. Яким є «Кодекс поведінки» в конфлікті?

2. Які існують комунікаційні бар'єри в спілкуванні «керівник — підлеглий»?

Рекомендована література:

1. Адаир Д. Искусство управлять другими людьми и собой. / Д. Адаир. М.:Изд-во Эксмо, 2006 – 656с.

2. Бабаєв В. М. Організаційна культура керівника : навч. посібник / В. М. Бабаєв, Н. В. Шаронова. – Харків : НТУ «ХП», 2005. – 260 с.

3. Гондюл І. Лідерство як технологія управління персоналом навчального закладу / І.Гондюл// Теоретичний та науково-практичний часопис «Вища освіта України». Тем. вип. «Університет і лідерство». – Київ: Вид-во «Педагогічна преса», 2014. – № 4 (додаток 1). – С. 6-11.

4. Дороніна М.С. Культура спілкування ділових людей: Посібник для студентів гуманітарних факультетів вищих навчальних закладів [Видання друге.] / М.С. Дороніна. – К.: Видавничий дім «KM Academia», 1988. – 192 с.

5. Дрыгина И. В. Активизация лидерского потенциала личности студента в образовательном процессе ВУЗа : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Дрыгина Инна Валерьевна. – Красноярск, 2004. – 198 с.

6. Зорина, А. В. Хочу быть лидером! [Текст] / А. В. Зорина // Учеб.-метод. материалы для студентов, занимающихся организаторской деятельностью. — Набережные Челны : Изд-во: Набережночелнин. гос. торг.-технолог. ин-та, 2008. - 60 с.

7. Зубенко Л. Г. Культура ділового спілкування : навч. посіб. / Зубенко Л. Г., Нємцов В. Д. – К. : ЕксОб, 2000. – 200 с.

8. Иванова А. Б. Теоретические аспекты активизации лидерского потенциала личности студентов ВУЗа в процессе их внеучебной деятельности / А.Б. Иванова/ МНКО. – 2010. – № 1. – С. 205-207.

9. Іпатов Е. Ф. Психологія управління в бізнесі : навч. посібник /Е. Ф. Іпатов,К. М. Левківський, В. В. Павловський. – Київ; Харків : НМЦВО, 2002. – 319 с.

10. Кови С. Семь навыков лидера / С.Кови. – М.:2007 – 350 с.

11.Кулешова О. Аналіз пріоритетних лідерських якостей як предмету формування у студентів- майбутніх фахівців економічного профілю / О.Кулешова//Теоретичний та науково-практичний часопис «Вища освіта України». Тем. вип. «Університет і лідерство». – Київ: Вид-во «Педагогічна преса», 2014. – № 4 (додаток 1). – С. 52-54.

12.Палеха Ю. І. Ключідоуспіхуабо Організаційна та управлінська культури: навч. посібник / Ю. І. Палеха. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2000.

13. Пономарьов О.С. Феномен лідерства у просторі соціальних цінностей / О.С. Пономарьов //Теорія і практика управління соціальними системами. – Харків: НТУ «ХПІ», 2015. – № 3. – С. 93-101.

14.Романовський О. Г. Психологія управління /О. Г. Романовський, О. С. Пономарьов, А.О. Лаврентьєва. – Харків : НТУ «ХПІ», 2001. – 160 с.

15. Романовский А.Г. Философия достижения успеха / А.Г. Романовский, В.Е. Михайличенко – Х.: НТУ«ХПИ». – 2003– 697 с.

16. Романовський О. Г. Розуміння керівником особистості співрозмовника : навч.-метод. посіб. з дисципліни «Техніка адм. діяльн.» для студ. спец. «Адм. менеджмент» / О. Г. Романовський, О. С. Пономарьов, С. М. Резнік. – Х. : НТУ ХПІ, 2010. – 108 с.

17. Романовский А.Г. Педагогика успеха / А.Г. Романовский, В.Е. Михайличенко, Л.Н. Грень. – Х.: НТУ «ХПИ», 2012. – 371 с.

18. Романовський О. Г. Конфліктне спілкування в інженерній діяльності : навч. посіб. для студ. напряму 6.030102 «Психологія» та усіх техн. спец. / О. Г. Романовський, О. С. Пономарьов, Н. В. Підбуцька. – Х. : НТУ «ХПІ», 2014. – 292 с.

19. Романовський О. Механізми та досвід реалізації лідерства в технічному університеті / О. Романовський, // Теоретичний та науково-практичний часопис «Вища освіта України». Тем. вип. «Університет і лідерство». – Київ: Вид-во «Педагогічна преса», 2014. – № 4 (додаток 1). – С. 54-58.

20. O.G. Romanovskyi Psychology of a leader's managerial activity. / O.G. Romanovskyi, L.M. Gren, A.Ye. Knysh. Text of the lectures for higher education establishments/ Kharkiv, 2015.

21. Чайка Г. Л. Культура ділового спілкування менеджера : навч. посібник / Чайка Г. Л. – К. : Знання, 2005. – 442 с.

VI. ПЕРЕЛІК КОНТРОЛЬНИХ ПИТАНЬ З ДИСЦИПЛІНИ

1. Які основні напрямки вивчення лідерства?
2. Чому управління у діяльності лідера є наукою і мистецтвом?
3. Якою є роль лідера в управлінській діяльності?
4. Які існують практичні стратегії лідерства?
5. Назвіть функції і принципи управління лідера.
6. Охарактеризуйте стиль лідерства.
7. Що характеризує лідерський потенціал особистості?
8. Назвіть якості успішного лідера.
9. Охарактеризуйте основні напрямки активізації лідерського потенціала у процесі навчання у ВНЗ.
10. Якою є роль самосвідомості у розвитку особистості лідера?
11. Охарактеризуйте структуру Я-концепції лідера.
12. Яка роль різних факторів в усвідомленні Я-концепції лідера?
13. Охарактеризуйте формуючу роль Я-концепції для самовдосконалення лідера.
14. Яка роль цінностей і переконань лідера?
15. Охарактеризуйте сутність спрямованості особистості.
16. Яка роль спрямованості особистості у формуванні успішного лідера?
17. Яка роль мотивації досягнення у формуванні успішного лідера?
18. Що є самоефективністю і яка її роль в активізації особистості лідера?
19. Який існує взаємозв'язок внутрішніх і зовнішніх факторів у розвитку особистості

20. Охарактеризуйте систему цінностей і мотивації лідера.
21. Охарактеризуйте комунікативну компетентність лідера.
22. Охарактеризуйте управлінську культуру керівника.
23. Якою є етика управлінської діяльності сучасного лідера?
24. Яка роль навчання у розвитку особистості лідера?
25. Назвіть основні напрямки саморозвитку лідера.
26. Які є способи і методи самопрограмування особистості лідера на успіх?
27. Які існують механізми самоактуалізації особистості?
28. Назвіть функції і принципи управління лідера.
29. Які практичні стратегії лідерства Ви знаєте?
30. Охарактеризуйте стилі лідерства.
31. Охарактеризуйте якості успішного лідера.
32. Назвіть суттєві характеристики якостей, необхідних для становлення лідера.
33. Охарактеризуйте практичні стратегії лідерства.
34. Що є спільного і відмінного між керівником і менеджером?
35. Назвіть психологічні закони управління лідера.
36. Назвіть навички ефективного лідерства
37. Яка роль цілеполягання у процесі керівництва?
38. Охарактеризуйте стратегію і тактику постановки і досягнення цілей.
39. Які Ви знаєте методи і способи психологічного впливу лідера?
40. Які принципи і правила рольової взаємодії у групах?
41. Які особливості рольової поведінки особистості?
42. Як відбувається формування груп в організації і управління ними?

43. Охарактеризуйте психологічний вплив групових структур на особистість.
44. Як відбувається удосконалення якостей лідера у процесі його розвитку ?
45. Чи є необхідною система підвищення кваліфікації керівників організації?
46. Визначте поняття управлінської етики?
47. Дайте визначення терміну «соціально-психологічний клімат».
48. Дайте визначення поняття конфлікту і його структури.
49. Охарактеризуйте відмінності між лідерством і керівництвом.
50. Визначте комунікативну сторону спілкування.
51. . Обґрунтуйте бар'єри спілкування.
52. Визначте мотиваційно-вольові якості персоналу.
53. Охарактеризуйте лідерство як важливу якість керівника. Визначте теорії лідерства.
54. Проаналізуйте стилі управління.
55. Охарактеризуйте професійно-важливі якості керівника.
56. Проаналізуйте поняття і види конфліктів в організаціях.
57. Обґрунтуйте способи управління конфліктами в організації.
58. Проаналізуйте методи переконання.
59. Дайте оцінку активному слуханню. Обґрунтуйте прийоми активного слухання.
60. Обґрунтуйте основні види взаємодії.

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА З ДИСЦИПЛІНИ

1. Адаир Д. Искусство управлять другими людьми и собой. / Д. Адаир. М.:Изд-во Эксмо, 2006 – 656с.

2. Бабаєв В. М. Організаційна культура керівника : навч. посібник / В. М. Бабаєв, Н. В. Шаронова. – Харків : НТУ «ХПІ», 2005. – 260 с.

3. Гордеева Т. О. Мотивация достижения : теории, исследования, проблемы / Т. О. Гордеева // Современная психология мотивации ; под ред.Д. А. Леонтьева. – М, 2002. – С. 9–18.

4. Грень Л.Н. Активизация потенциала студентов в процессе формирования их направленности на успешную профессиональную деятельность / Л.Н. Грень //Теорія і практика управління соціальними системами. – Харків: НТУ «ХПІ», 2008. – № 4. – С. 42-49.

5.Грень Л. Н. Я-концепция – методологическая основа саморазвития и самосовершенствования студентов в педагогическом процессе /Л.Н. Грень // Психологія і педагогіка професійної освіти, 2008. – № 3. – С. 191-199

6.Дрыгина И. В. Активизация лидерского потенциала личности студента в образовательном процессе ВУЗа : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Дрыгина Инна Валерьевна. – Красноярск, 2004. – 198 с.

7. Зорина, А. В. Хочу быть лидером! [Текст] / А. В. Зорина // Учеб.-метод. материалы для студентов, занимающихся организаторской деятельностью. —

Набережные Челны : Изд-во: Набережночелнин. гос. торг.-технолог. ин-та, 2008. - 60 с.

8. Зубенко Л. Г. Культура ділового спілкування : навч. посіб. / Зубенко Л. Г., Нємцов В. Д. – К. : ЕксОб, 2000. – 200 с.

9. Иванова А. Б. Теоретические аспекты активизации лидерского потенциала личности студентов ВУЗа в процессе их внеучебной деятельности // МНКО. – 2010. – № 1. – С. 205-207

10. Іпатов Е. Ф. Психологія управління в бізнесі : навч. посібник / Е. Ф. Іпатов, К. М. Левківський, В. В. Павловський. – Київ; Харків : НМЦВО, 2002. – 319 с.

11. Кови С. Семь навыков лидера / С.Кови. – М.:2007 – 350 с.

12. Кондратьева М. В. Развитие мотивации достижения у студентов вузов : учеб.- метод. пособ. / М. В. Кондратьева. – Ставрополь : Изд-во Сев.Кав. ГТУ, 2005. – 104 с.

13. Михайличенко В.Е Формирование навыков эффективного лидерства в системе высшего образования/ В.Е.Михайличенко, Осетрова А.М.// «Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти», – Харків: НТУ «ХПІ», 2006. – Вып. 9-10 (13-14)

14. Михайличенко В.Е. Роль самоефективності в процесі активізації лідерського потенціалу особистості»/ Михайличенко В.Е., Полякова Н.В . Зб.наук. праць УЕПА.– 2015

15.Михайличенко В.Е. «Наукові підходи до вивчення

проблеми формування фахівців-лідерів/ Михайличенко В.Е., Полякова Н.В //Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. Зб. наук. праць, м. Запоріжжя –2014– вип..39(92), С.306-312

16. Михненко А. М. Лідерство та управлінська еліта : навч. посіб. / А. М. Михненко, Н. Т. Гончарук, Е. М. Макаренко. – К. : НАДУ, 2011. – 292 с.

17. Оуэн Х. Призвание – лидер: полное руководство по эффективному лидерству / Х. Оуэн, В. Ходжон, Н. Газзард.– Днепропетровск: Баланс Бизнес Букс, 2005. – 384 с

18. Пономарьов О.С. Логіка соціального управління /О.С.Пономарьов, М.К. Чеботарьов, І.В.Асеева. – Х.: Стильздат, 2015. – 207 с.

19. Розвиток лідерства / Л. Бізо, І. Ібрагімова, О. Кікоть та ін. ; за заг. ред. І. Ібрагімової. – К. : Проект «Реформа управління персоналом на державній службі в Україні», 2012. – 400 с.

20. Романовський О. Г. Психологія управління : навч. посібник / О. Г. Романовський, О. С. Пономарьов, А.О. Лаврентьєва. – Харків : НТУ «ХПІ», 2001. – 160 с.

21. Романовский А. Г. Психология понимания в управленческом общении : учеб.-метод. пособие. / А. Г. Романовский, А. С. Пономарев, С. Н. Резник. – Х., 2002. – 64 с.

22. Романовский А.Г. Философия достижения успеха / А.Г. Романовский, В.Е. Михайличенко – Х.: НТУ«ХПИ». – 2003– 697 с.

23. Романовський О.Г. Формування спрямованості студентів на успішну пізнавальну і професійну діяльність (методічні рекомендації) /О.Г. Романовський, В.Є. Михайличенко, Л.М. Грень. Харків: НТУ«ХП», 2009 – 50 с.

24. Романовський А.Г. Педагогіка успеха / А.Г. Романовський, В.Є. Михайличенко, Л.Н. Грень. – Х.: НТУ «ХПІ», 2012. – 371 с.

25. Романовський О. Г. Розуміння керівником особистості співрозмовника : навч.-метод. посіб. з дисципліни «Техніка адм. діяльн.» для студ. спец. «Адм. менеджмент» / О. Г. Романовський, О. С. Пономарьов, С. М. Резнік. – Х. : НТУ ХПІ, 2010. – 108 с.

26. Романовський О. Механізми та досвід реалізації лідерства в технічному університеті /О.Романовський, Т.Гура // Теоретичний та науково-практичний часопис «Вища освіта України». Тем. вип. «Університет і лідерство». – Київ: Вид-во «Педагогічна преса», 2014. – № 4 (додаток 1). – С. 54-58.

27. Romanovskyi O.G. Psychology of a leader's managerial activity./ O.G. Romanovskyi, L.M. Gren, A.Ye. Knysh. Text of the lectures for higher education establishments/ Kharkiv, 2015.

Додаткова література з дисципліни:

1. Грень Л.М. Спрямованість студентів на успішну професійну діяльність та її формування/ Л.М. Грень // «Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти» : зб. наук. праць. – Харків : НТУ «ХПІ», 2011. – № 28 (32). – С. 54–63.

2.Занюк С. С. Теоретичні та практичні аспекти формування мотивації досягнення / С. С. Занюк // Педагогічні та психологічні науки. – Луцьк : Вид-во Волинського державного університету. – 1998. – № 9 – С. 55–59.

3. Михайличенко В.Є. Мотивация навчання и цілепокладання студентів / В.Є. Михайличенко, В.В. Полянская, Л.Н. Грень //Ж. «Теорія і практика управління соціальними системами» НТУ «ХПИ», №2, 2011, С.67-76

4. Михайличенко В.Є. Самосвідомість як основа саморозвитку особистості студента / В.Є. Михайличенко, М.В. Канивец //Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. пр. – Запоріжжя, 2011. – Вип. 15 (68). – С. 339-346.

5.Основи управлінських технологій :навч.посіб /Товажнянський Л. Л., Романовський О. Г., Пономарьов О. С., Ігнатюк О. А.] – Харків : НТУ «ХПИ», 2004. – 184 с

6.Романовский А. Г. Основы теории управления социальными системами : учеб. пособие. /Романовский А. Г. – Харьков : НТУ «ХПИ», 2001. – 195 с.

7 Романовский А.Г. Управление своим поведением: навчально-методичний посібник/ А.Г. Романовский, В.Є Михайличенко, А.С. Пономарев. – Х.: НТУ «ХПИ». – 2002.– 25 с.

8. Чайка Г. Л. Культура ділового спілкування менеджера : навч. посібник / Чайка Г. Л. – К. : Знання, 2005. – 442 с.

9.Чеботарьов М.К. Самоконтроль як важливий компонент формування готовності майбутніх менеджерів до адаптивного управління/ М.К Чеботарьов //

10. Шейнов В. П. Психология и этика делового контакта / Шейнов В. П. – Мн. : Амалфея, 1996. – 384 с.

Навчальне видання

РОМАНОВСЬКИЙ Олександр Георгійович
МИХАЙЛИЧЕНКО Валентина Євдокимівна,
ГРЕНЬ Лариса Миколаївна,
КНИШ Анастасія Євгенівна

ПСИХОЛОГІЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЛІДЕРА
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

Роботу до видання рекомендувала проф. О. А. Ігнатюк

План 2016 р., п. _____

Підп. до друку _____ 2016 р. Формат 60 × 84 1/16. Папір офісний.
Друк – ризографія. Гарнітура Times New Roman. Ум. друк. арк. 5,50.
Обл.-вид.арк. _____. Тираж 50 прим. Зам. № _____. Ціна договірна.

Видавничий центр НТУ «ХП».

Свідоцтво про державну реєстрацію ДК № 116 від 10.07.2000 р.
61002, Харків, вул. Фрунзе, 21

Друкарня НТУ «ХП». 61002, Харків, вул. Фрунзе, 21